

Zorginspectie

Koning Albert II-laan 35 bus 31

1030 BRUSSEL

T 02 553 34 34

F 02 553 34 35

contact@zorginspectie.be

////////////////////////////////////
VRIJHEIDSBEPERKENDE MAATREGELEN IN BIJZONDERE JEUGDZORG
////////////////////////////////////

VOORZIENING

Naam OOC De Bries
Adres Zuidmoerstraat 158, 9900 Eeklo
Telefoon 09 377 48 49
E-mail XXXX

INRICHTENDE MACHT

Naam Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen
Juridische vorm Vzw
Adres Waalstraat 6, 9900 Eeklo
E-mail XXXX

INSPECTIEPUNT

Naam OOC De Bries – campus Drongen
Adres Beekstraat 46C, 9031 Drongen (Gent)
Telefoon 09 233 96 16

INSPECTIEPUNT

Naam OOC De Bries – campus Eeklo
Adres Zuidmoerstraat 158, 9900 Eeklo
Telefoon 09 377 48 49

OPDRACHT

Nummer O-2017-MAPU-0341
Datum 1 0 2017
Inspecteur XXXX en XXXX

VERSLAG

Nummer V-2017-LIHA-0064
Datum 23 11 2017

INSPECTIEBEZOEK

Bezoek Onaangekondigd op 6/10/2017 van 9u tot 15u20 en aangekondigd op 20/11/2017 van 16u30 tot 17u50 (Campus Drongen)
Onaangekondigd op 22/11/2017 van 9u tot 16u (Campus Eeklo)
Reden Vrijheidsbeperkende maatregelen
Gesprekspartners XXXX, directeur
XXXX, coördinator afdeling OOC campussen Drongen en Eeklo
XXXX, hoofdbegeleidster residentiële leefgroep, campus Drongen

XXXX, hoofdbegeleider leefgroep PION, campus Eeklo
XXXX, leefgroep-begeleidster residentiële leefgroep, campus Drongen
3 jongeren (campus Drongen)
2 jongeren (campus Eeklo)

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Toezicht door Zorginspectie	5
1.1.1	Doelstellingen	5
1.1.2	Doelgroep	5
1.1.3	Kader	5
1.2	Inspectieproces.....	7
1.2.1	Vorbereiding.....	7
1.2.2	Plaatsbezoeken.....	7
1.2.3	Bronnen	7
1.2.4	Verslag	7
1.2.5	Beleidsrapport	7
1.3	Lijst met definities / Verklarende woordenlijst	8
2	Situering van de voorziening	10
3	OOOC De bries – campus Drogen.....	10
3.1	erkenningsgegevens	10
3.2	Bezetting dag van de inspectie	10
3.3	Preventief Beleid	11
3.3.1	Agressiepreventiebeleid	11
3.3.1.1	Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen	11
3.3.1.2	De-escalatie	13
3.3.2	Het verbeteren van ervaringen van de jongeren	14
3.3.2.1	Leefregels.....	14
3.3.2.2	Contact met de buitenwereld	15
3.3.3	Betrokkenheid van jongeren	16
3.3.4	Inscholing van nieuwe medewerkers	17
3.3.5	Opvang na incidenten.....	18
3.4	Afzondering en separatie	19
3.4.1	Beleid en Procedure	19
3.4.2	Toepassing in de praktijk	20
3.4.3	Infrastructuur van de afzonderingskamer	20
3.5	Fixatie	21
3.5.1	Beleid en Procedures.....	21
3.5.2	Toepassing in de praktijk	22
3.6	Verbeterbeleid.....	22
3.6.1	Verzamelen van informatie	22
3.6.1.1	Preventief klimaat	22
3.6.1.2	Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren	23

3.6.2	Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal	24
4	OOOC De BRIES – Campus Eeklo	24
4.1	erkenninggegevens	24
4.2	Bezetting dag van de inspectie	24
4.3	Preventief Beleid	25
4.3.1	Agressiepreventiebeleid	25
4.3.1.1	Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen	25
4.3.1.2	De-escalatie	26
4.3.2	Het verbeteren van ervaringen van de jongeren	28
4.3.2.1	Leefregels.....	28
4.3.2.2	Contact met de buitenwereld	28
4.3.3	Betrokkenheid van jongeren	29
4.3.4	Inscholing van nieuwe medewerkers	30
4.3.5	Opvang na incidenten.....	31
4.4	Afzondering en separatie	31
4.4.1	Beleid en Procedure	31
4.4.2	Toepassing in de praktijk.....	32
4.4.3	Infrastructuur van de afzonderingskamer.....	34
4.5	Fixatie	35
4.5.1	Beleid en Procedures.....	35
4.5.2	Toepassing in de praktijk.....	36
4.6	Verbeterbeleid.....	36
4.6.1	Verzamelen van informatie	36
4.6.1.1	Preventief klimaat	36
4.6.1.2	Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren	37
4.6.2	Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal	37
5	Conclusie.....	38
5.1	Sterke punten	38
5.2	Verbetermogelijkheden.....	38

1 INLEIDING

1.1 TOEZICHT DOOR ZORGINSPECTIE

1.1.1 Doelstellingen

In uitvoering van de beleidsbrief van minister Vandeuren, waarin vermeld staat “Met betrekking tot vrijheidsberovende maatregelen zal een thematische inspectie opgezet worden in de verschillende betrokken sectoren.”, start Zorginspectie in 2017 met een thematische inspectieronde rond vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg. In 2016 werd deze inspectie gestart in de ziekenhuizen, meer bepaald in de psychiatrische afdelingen voor kinderen en jongeren.

Waarom deze inspectieronde over vrijheidsbeperkende maatregelen (VBM)?

- Het is een thema waarrond een grote maatschappelijke bekommernis bestaat, met regelmatige belangstelling in de actualiteit.
- We willen samen met de sector de praktijk in kaart brengen, om te bekijken of en waar er verbeterpunten te vinden zijn en welke good practices inspirerend kunnen werken.
- Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader over vrijheidsbeperkende maatregelen. We hopen dat onze bevindingen een input kunnen geven om verder na te denken over dergelijk kader.
- We willen input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

Doelstellingen van deze inspectieronde zijn:

- zicht krijgen op een belangrijk deelaspect van de kwaliteit van zorg,
- knelpunten kennen en objectiveren,
- de sector ondersteunen in zijn verbeterbeleid,
- het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen doen dalen tot een strikt minimum,
- rapporteren aan de sector over de stand van zaken,
- rapporteren aan de burgers,
- input geven voor de opmaak van een referentiekader over het onderwerp vrijheidsbeperkende maatregelen in de bijzondere Jeugdzorg
- input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

1.1.2 Doelgroep

In de Bijzondere Jeugdzorg vindt deze inspectieronde plaats in alle afdelingen van de gemeenschapsinstellingen en in het Vlaams Detentiecentrum De Wijngaard; in de Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentra (OOOC's) en in de Proeftuinen.

1.1.3 Kader

Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader voorhanden over vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg.

Als achtergrond bij deze inspectieronde werden volgende wetgeving en richtlijnen gebruikt:

- Decreet betreffende de Rechtspositie van de Minderjarige in de Integrale Jeugdhulp
<http://wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/02-algemeen/index.htm>
- NICE guideline, Violence and Agression: short-term management in mental health, health and community setting, mei 2015
www.nice.org.uk/guidance/ng10

Volgende uitgangspunten worden voorop gesteld:

- Afzondering en separatie mogen als maatregel enkel gehanteerd worden in geval van acuut en ernstig gevaar, voor de jongere zelf of voor anderen en in geval van materiaalvernietiging.
- De indicaties voor de afzondering en separatie dienen in detail genoteerd te worden in het dossier.
- Afzondering, separatie en fixatie worden niet toegepast bij kinderen jonger dan 12 jaar.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van de combinatie van afzondering en fixatie.
- Notities in het dossier tonen de multidisciplinaire evaluatie aan na de afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 30 minuten verhoogd toezicht is op de jongere in afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 60 minuten persoonlijk contact is door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.

1.2 INSPECTIEPROCES

1.2.1 Voorbereiding

In een eerste fase werd een informatiemoment met alle voorzieningen en instellingen uit deze inspectieronde georganiseerd. In dit informatiemoment werden alle voorzieningen op de hoogte gebracht van gegevens die tijdens de inspectie worden opgevraagd die misschien niet bij elke medewerker van de afdeling gekend zijn. Zorginspectie vroeg aan de voorzieningen en instellingen om deze gegevens op voorhand klaar te houden. Een lijst met deze gegevens werd ter beschikking gesteld aan alle geïnspecteerde voorzieningen en instellingen.

1.2.2 Plaatsbezoeken

De inspecties ter plaatse zijn onaangekondigd; de keuze voor onaangekondigd inspecteren heeft als meerwaarde dat we beter zicht krijgen op de dagdagelijks geleverde zorg. We zijn daarbij niet enkel geïnteresseerd in vrijheidsberovende en vrijheidsbeperkende maatregelen, maar ook in het preventief beleid en het verbeterbeleid dat gevoerd wordt.

1.2.3 Bronnen

De vaststellingen zijn gebaseerd op gesprekken met medewerkers en jongeren, op inzage in procedures en in dossiers, op inzage van cijfergegevens en vergaderverslagen.

1.2.4 Verslag

Er wordt één verslag gemaakt per organisatie. Indien meerdere afdelingen van een organisatie werden geïnspecteerd, worden de vaststellingen gebundeld per geïnspecteerde afdeling. Het verslag is zo opgebouwd dat het per afdeling als volwaardig verslag kan gelezen worden. Het nadeel hiervan is dat het verslag veel herhaling bevat, doordat de werkwijze bij elke afdeling opnieuw wordt opgenomen. In de conclusie op het einde van dit verslag wordt een overzicht gegeven van de sterke punten en de verbeterpunten in het beleid en de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. Deze conclusie overstijgt de werking van de afdelingen en gaat over de volledige organisatie. Wanneer een verbeterpunt niet op heel de organisatie slaat, maar op één van de afdelingen, zal dit zo te lezen zijn in de conclusie.

Het ontwerpverslag wordt per e-mail bezorgd aan de voorziening. Vervolgens is een periode van 14 kalenderdagen voorzien om opmerkingen en bedenkingen bij de bevindingen in het inspectieverslag via een gemotiveerde reactienota te formuleren. Op basis hiervan kan het ontwerpverslag aangepast worden.

In het kader van de actieve openbaarheid zal Zorginspectie alle inspectieverslagen publiceren op de website www.departementwvg.be. Dergelijke werkwijze bevordert de transparantie over inspectieresultaten en laat toe om de aandacht voor kwaliteit en veiligheid van zorg in de geïnspecteerde instellingen en voorzieningen te verlevendigen. We hopen dat de betreffende instellingen en voorzieningen hierdoor openlijker en actiever gaan communiceren over hun toezichtresultaten en bijhorende verbeteracties.

1.2.5 Beleidsrapport

Zorginspectie maakt een beleidsrapport op bij het afronden van de inspecties m.b.t. vrijheidsbeperkende maatregelen bij jongeren in de verschillende sectoren. In dit beleidsrapport worden de belangrijkste inspectievaststellingen gegroepeerd en besproken.

Dit rapport kan een rol spelen bij het uitwerken of herwerken van het referentiekader voor de betrokken sectoren, maar ook instellingen en voorzieningen én het beleid kunnen hiermee aan de slag.

1.3 LIJST MET DEFINITIES / VERKLARENDE WOORDENLIJST

- **Vrijheidsbeperkende maatregelen** zijn alle (therapeutische of opvoedkundige) maatregelen die een beperking van de keuzevrijheid en/of de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden, inclusief beperkingen qua contact met de buitenwereld.
- **Vrijheidsberovende maatregelen** zijn alle therapeutische of opvoedkundige maatregelen die een beperking van de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden. Vrijheidsberoving is het ontnemen van de vrijheid om te bewegen (een sterke ruimtelijke inperking van bewegingsvrijheid), bv. door opsluiting (bv. tijdens afzondering) of door het gebruik van fixatiemateriaal.
De begrippen **vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking** onderscheiden zich van elkaar in graad of intensiteit, maar verschillen niet fundamenteel. Vrijheidsbeperking is breder omschreven en omvat alle vrijheidsberoving.
- **Afzondering** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere onder te brengen in een daartoe speciaal voorziene afzonderingskamer, al dan niet met fixatie, indien de fysische en psychische integriteit van deze persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- **Separatie** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte (maar niet de afzonderingskamer) met een afgesloten deur, indien de fysische en/of psychische integriteit van de persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- **Fixatie** is elke handeling of gebruik van materiaal die de bewegingsvrijheid beperkt en niet gemakkelijk kan worden verwijderd.
 - **Fysieke interventie:** direct lichamelijk contact dat de bewegingsvrijheid van een persoon beperkt, verhindert of belemmert met als doel de fysische en/of psychische integriteit van de persoon zelf of andere personen te vrijwaren. Het gaat over een interventie waarbij de persoon door meerdere hulpverleners op een deskundige (veilige en humane) wijze vastgehouden wordt om de bewegingsvrijheid sterk of volledig te beperken. Het kan gaan over het immobiliseren van de persoon (tot de zelfcontrole herwonnen is) of over op een fysiek gecontroleerde wijze de persoon (zich te laten) verplaatsen (bv. om uit de leefruimte te verwijderen of om naar de afzonderingskamer te brengen). Andere termen die worden gebruikt: manuele interventie, holding.
 - **Mechanische fixatie** is het aanwenden van mechanische hulpmiddelen, met uitzondering van ergonomische hulpmiddelen, bevestigd aan of in de directe omgeving van de jongere die de bewegingsvrijheid van de jongere beperken en die door de jongere zelf niet kunnen worden opgeheven of verwijderd.
 - **Medicamenteuze fixatie** (ook chemische fixatie genoemd) is het (acuut of chronisch) gebruik van neuroleptische, anxiolytische, sedatieve of hypnotische medicatie om het gedrag te controleren of te beheersen.
- **Dwangmedicatie** is het toedienen van medicatie (vb. kalmeringsmiddelen) zonder toestemming van de jongere.
- **Dwangbehandeling** is een behandeling die wordt toegepast op (1) een persoon die in staat is zijn toestemming te geven, maar dit weigert, of op (2) een persoon die niet in staat is toe te stemmen, maar zich tegen de behandeling verzet.
- In deze inspectieronde wordt **time-out** gedefinieerd als het geheel van maatregelen die genomen worden om voor een beperkte tijd een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte met niet-afgesloten deur.
- **Afzonderingskamer** = een specifiek ingerichte ruimte die gebruikt wordt voor het opsluiten van een jongere die een ernstig gevaar vormt voor zichzelf en/of anderen en met de bedoeling probleemgedrag te controleren.

- **Time-out kamer** = een specifieke ruimte met niet-afgesloten deur die gebruikt wordt om een jongere een beperkte tijd in onder te brengen.
- Een **comfortroom** is een prettig ingerichte kamer die op vrijwillige basis gebruikt kan worden door jongeren wanneer zij zich angstig, onrustig of boos voelen. Een comfortroom is geen alternatief voor afzondering maar een ruimte waar jongeren tot rust kunnen komen en zich even af kunnen zonderen van de drukte van de afdeling.
- Een **jongere** is een persoon jonger dan 18 jaar of 21 jaar (indien vrijwillig verlengde hulpverlening werd aangevraagd).
- Een **signaleringsplan of crisisplan of time-outplan** is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende (agressie)aanval te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen. Dergelijk plan bevat minstens:
 - de concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen,
 - de mogelijke acties of stabiliserende maatregelen in de verschillende fasen,
 - wat de jongere of zijn omgeving kan doen,
 - wat hulpverleners kunnen doen.

2 SITUERING VAN DE VOORZIENING

OOOC De Bries beschikt over de volgende afdelingen:

Naam afdeling	Adres afdeling	Opnamecapaciteit afdeling
OOOC De Bries – campus Drongen	Beekstraat 46C, 9031 Drongen	8*
OOOC De Bries – campus Eeklo	Zuidmoerstraat 158, 9900 Eeklo	16

*Residentiële opnamecapaciteit 8 regulier en 1 crisisbed (exclusief mobiele/ambulante begeleidingen)

3 OOOC DE BRIES – CAMPUS DRONGEN

3.1 ERKENNINGSGEGEVENS

Naam leefgroep	Opnamecapaciteit leefgroep	Profiel/finaliteit leefgroep (indien aanwezig)	Minimum en maximum leeftijd jongeren
Leefgroep*	9	Module diagnostiek in het kader van bijzondere jeugdbijstand en verblijf in functie van diagnostiek, tijdelijke opvang hoge en lage frequentie, jongens en meisjes van 6-18 jaar.	6-18j

*Aangezien er zowel jongens als meisjes van 6-18 jaar worden opgenomen, wordt de leefgroep opgesplitst in 2 subleefgroepen nl. een leefgroep van jongeren die in de lagere school zitten en een leefgroep van jongeren uit de middelbare school. Het ontbijt nemen de jongeren allemaal samen. De opsplitsing gebeurt vnl. vanaf het moment dat de jongeren van school komen (eten niet samen, verschillend kameruur, +12 jarigen gaan na het eten naar de ontspanningsruimte/living op tweede verdieping terwijl de -12 jarigen in de living op de eerste verdieping blijven).

3.2 BEZETTING DAG VAN DE INSPECTIE

Aantal jongeren in begeleiding*	8 regulier + 1 crisis
Aantal jongeren (jonger dan 18j) in begeleiding	4
Aantal < 12j	4
Aantal jongeren met een beslissing van de jeugdrechter	7

* hier worden enkel de jongeren die residentieel begeleid worden vermeld, niet de ambulante begeleidingen.

3.3 PREVENTIEF BELEID

De beperking van vrijheidsberoving tot uitzonderlijke en kortdurende interventies is mogelijk wanneer er gekozen wordt voor een breder beleid van preventie van conflicten.

Agressie voorkomen en conflictpreventie kunnen op verschillende manieren en niveaus aandacht krijgen.

Voorbeelden daarvan zijn:

- Inspraak van jongeren en hun context in de jeugdhulp is een belangrijk basisaspect voor kwaliteitsvolle hulpverlening: niet enkel de betrokkenheid bij de individuele behandeling, zoals bij het opstellen en evalueren van het handelingsplan/oriëntatieverslag, maar breder gezien ook de participatie op het beleidsniveau.
- Het verbeteren van de ervaringen van jongeren: de leefregels die gehanteerd worden, waaronder de mogelijkheden tot contact met buitenwereld, kunnen een effect hebben op het ontstaan en de preventie van conflicten. De aandacht voor ervaringen van jongeren is een belangrijke voorwaarde tot verbetering.
- De bestaffing en de infrastructuur kunnen het gebruik van alternatieven en de mogelijkheden qua de-escalatie beïnvloeden.
- Een aanbod van sessies agressiebeheersing, zelfcontrole en regulatievaardigheden voor jongeren en hun context.
- Er zijn studies in de gezondheidszorg die aantonen dat het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen een daling kan teweeg brengen in het aantal agressie-incidenten. Een signalerings-, crisis- of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende escalatie te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen.
- Een vormingsbeleid dat gericht is op preventie van conflict, agressiepreventie en de-escalatie, op het gebruik van alternatieven en op het veilig uitvoeren van interventies.
- De opvang na incidenten waarbij debriefing met alle betrokkenen en een herstelgesprek belangrijke facetten zijn.

3.3.1 **Agressiepreventiebeleid**

3.3.1.1 Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen

Werkwijze

De voorziening/instelling werd bevraagd of ze gebruik maken van signalisatie-, crisis- of time-outplannen.

Deze signalisatie-, crisis- of time-outplannen dienen minstens de volgende 4 aspecten te bevatten:

- een concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen
- de mogelijke acties / stabiliserende maatregelen in verschillende fasen
- wat de jongere kan doen
- wat hulpverleners kunnen doen

Indien de voorziening werkt met dergelijke plannen werden 5 jongerendossiers ingekeken om het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen na te gaan.

De betreffende jongeren zijn bij voorkeur meer dan 1 maand opgenomen in de voorziening/instelling. (Indien de voorziening of instelling afspraken heeft betreffende de termijn waarin signalerings-, crisis- of time-outplannen worden opgemaakt, dan wordt die termijn genomen).

Indien de voorziening aangeeft niet te werken met signalisatie-, crisis- of time-outplannen met de vereiste elementen dan wordt aan de voorziening gevraagd hun werkwijze op vlak van preventie op individueel niveau verder toe te lichten.

Vaststellingen

OOOC De Bries, campus Drongen geeft in de bevraging aan geen gebruik te maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen.

Toelichting:

Er wordt niet gewerkt met de vooropgestelde signalisatie-, crisis- of time-outplannen maar er is wel aandacht voor preventie op individueel niveau. Op moment van de intake wordt er info i.v.m. de jongere meegegeven en kan agressie een aandachtspunt zijn. Het is de individuele begeleider (IB) die deze zaken verder opneemt met de jongere. Dergelijke zaken worden enkel mondeling besproken. Zo wordt het voorbeeld gegeven van een jongere waarmee onderling signalen zijn afgesproken. Indien de jongere een teken geeft kan deze even gaan afkoelen in de kamer of op de trampoline... . Er is ook een jongere waarmee met een gevoelsthermometer wordt gewerkt. Op vaste momenten toont deze jongere aan in welke gevoelsfase hij zich bevindt (groen/ oranje/ rood). Met de IB is afgesproken dat, indien hij zich in fase x bevindt, een afkoelingsperiode wordt ingebouwd (vb. spelmoment met de bal).

Een aantal jongeren verblijven al een tijd in de voorziening waardoor de begeleiders de jongeren intussen kennen en kunnen inschatten wanneer deze nood hebben aan ventilatie. Er wordt ook verwezen naar momenten waar de begeleiding alleen is met de jongere (op kamermoment wordt langs gegaan, soms zit begeleider alleen met de jongere in de wagen...) en op dat moment naar de jongere wordt geluisterd zodat er ruimte is voor ventilatie.

Er wordt in dit verband ook verwezen naar het **stappenplan** waarmee in de campus wordt gewerkt. Dit stappenplan verschilt voor de + en de - 12 jarigen. Voor de -12 jarigen bestaat er een 'smurfensysteem' (= beloningsstelsel). Op het einde van de dag wordt met elke jongere een reflexiemoment gehouden waarbij 5 verwachtingen worden overlopen nl. de houding, de hygiëne, het tafelmoment, het slapen en het dagverloop. Op die wijze kunnen de jongeren smurfjes verdienen die verzameld worden en 3x/week omgeruild kunnen worden (hiervoor is er in de keuken een beloningskast aanwezig).

De +12 jarigen kunnen via het stappenplan vrijheden verdienen. De jongere wordt gescoord op een aantal punten: respect/ zorg/ eigen verantwoordelijkheid en leefregels. Dagelijks overloopt de begeleiding de voorlopige scores van die dag tijdens het kamertuur. De scoring start op dinsdag en loopt tot en met maandagavond. Elke dinsdag komt de scoring (vb. score 3-2-3-3) op de teamvergadering van de begeleiding. De jongere komt in fase 0 terecht bij fysieke agressie naar anderen of bij verregaande agressie naar materiaal toe, bij meermaals of langdurig weglopen... . Deze fase duurt 3 dagen. Hierna wordt bij goed gedrag opnieuw gestart in fase 1-1-1-1 (voor verschillende vaardigheden).

Wanneer de jongere langer dan 2 weken in fase 3 zit, kan met de IB worden overlegd voor een extra beloning.

De begeleiders verwezen in dit verband ook naar de uitgewerkte procedure agressie. Deze bevat de volgende stappen:

- verwijderen uit de groep (of de groep van de jongere verwijderen)
- afkoelingsperiode
- overleg met back-up
- jongere laten weten dat hij/zij dit gedrag kan rechtzetten. Indien aangewezen de jongere het gesprek laten voorbereiden via een schrijfpodracht (reflecteren over gedrag/agressie + manier waarop jongere het kan goedmaken aan de gedupeerden)
- reflectiegesprek jongere en begeleiding : reflecteren over gedrag/agressie + manier bespreken hoe de jongere dit kan goedmaken
- rechtzetting door de jongere (nadruk moet op herstel (positieve) liggen, niet op sanctie).
- jongere terug in de groep.

Werkt de voorziening met signalerings-, crisis- of time-outplannen die de 4 vooropgestelde elementen bevatten?	Neen
Aantal dossiers gecontroleerd op de aanwezigheid van signalerings-, crisis- of time-outplannen.	0
Aantal dossiers met een signalerings-, crisis- of time-outplan	0

3.3.1.2 De-escalatie

Werkwijze

De infrastructuur werd tijdens het afdelingsbezoek bekeken. Hierbij werd vooral aandacht geschonken aan de infrastructuur waarover de voorziening beschikt om agressie te vermijden.

De bestaffing en de mogelijkheid om extra hulp in te roepen van collega's bij noodgevallen (24 u op 24 u) werd bevestigd. Verwacht wordt dat in noodgevallen binnen de 15 minuten ondersteuning kan geboden worden.

Er werd bevestigd of er in het ondersteuningsaanbod voor jongeren sessies worden georganiseerd over agressiebeheersing, zelfcontrole of regulatievaardigheden en of er in het ondersteuningsaanbod voor ouders van jongeren opvoedingsondersteuning voorzien is specifiek gericht naar omgaan met moeilijk gedrag, agressiepreventie en crisisinterventie.

Vaststellingen

De campus Drongen beschikt over volgende soorten jongerenkamers:

Aantal eenpersoonskamers	Aantal tweepersoonskamers	Aantal meerpersoonskamers (>2)
9	0	0

Daarnaast is volgende **infrastructuur** voorhanden om de-escalatie mogelijk te maken:

Het gebouw bevindt zich in een groot domein (park) dat openbaar is en dus voor iedereen toegankelijk. De jongeren kunnen gebruik maken van deze groene ruimte. Aan de achterzijde van het gebouw is een fietsenberging. Naast het gebouw bevindt zich de tuin waarin de trampoline en een speeltuig staat, dat door de jongeren wordt gebruikt. In de zomer wordt er ook een zwembad geplaatst. In het gebouw zelf is er een ontspanningsruimte/living (voor de +12 jarigen) aanwezig op de tweede verdieping.

Voor de -12 jarigen wordt gebruik gemaakt van een stoel op de gang (stond opgesteld op moment van het inspectiebezoek). Het doel van de stoel is een soort STOP-DENK-DOE moment waarbij de jongere enkele minuten (max 15') kan nadenken over waarom hij/zij op de stoel is beland en hoe dit kon worden voorkomen. Op de stoel wordt van de jongere verwacht dat ze blijven zitten op een rustige en stille manier. De begeleiding gaat geregeld kijken hoe de jongere het doet en geeft positieve feedback wanneer de jongere het goed doet. De tijd van de stoel gaat pas in wanneer het kind op een adequate manier op de stoel zit. Er wordt aangegeven hoe lang hij/zij nog verwacht wordt op de stoel te zitten (er wordt gebruik gemaakt van een zandloper). Omdat dit een kort reflectiemoment is, is het niet de bedoeling de jongere speelgoed, boeken of andere zaken mee heeft op de stoel. Deze werkwijze is omschreven in het afsprakenboek voor de medewerkers.

Er is een prikkelarme ruimte die gebruikt wordt voor jongeren – 12 jaar (= afzonderingsruimte). Deze ruimte wordt niet altijd op slot gedaan. Dit gebeurt enkel in geval van blijvende agressie, er reeds een verwittiging werd gegeven, de stoel werd gebruikt en de jongere naar zijn/ haar kamer werd gestuurd. De medewerkers geven aan dat de jongeren soms op eigen vraag naar deze ruimte gaan. Het gebeurt ook dat de begeleider mee met de jongere naar binnen gaat.

Overdag kan in geval van nood volgende extra hulp opgeroepen worden: er kan steeds beroep gedaan worden op de zorgcoördinator die overdag aanwezig is in het gebouw. Vanaf 15u zijn er steeds 2 begeleiders op dienst (op woensdag is dit vroeger dan 15u). Er wordt met een back up systeem (24/24) gewerkt (procedure werd voorgelegd), hiervoor is een roulement per week uitgewerkt. Naar deze persoon kan gebeld worden zowel voor pedagogische vragen als bij crisismomenten. Deze back up wordt vermeld in het afsprakenboek van de medewerkers en in de map met info die nieuwe medewerkers krijgen. Afspraak is dat men binnen de 30 min. ter plaatse kan zijn. In de praktijk is de duur afhankelijk van de woonplaats van de medewerkers. Indien ze in de buurt wonen kunnen ze binnen de 15 min. ter plaatse zijn. Indien er een ernstig agressie incident zich zou voordoen kan ook politie interventie gevraagd worden.

's Nachts is de nachtbeleid(st)er alleen op dienst van 21u15 tot 07u00.

Extra hulp kan niet in alle gevallen over 24 u beschikbaar zijn binnen de 15 minuten.

Kan een verpleegkundige ook continu opgeroepen worden? Er is geen verpleegkundige. Er is wel een huisarts waarmee in de voorziening wordt samengewerkt. Hierop kan te allen tijde beroep op gedaan worden ('s nachts = de wachtdienst).

In het zijn ondersteuningsaanbod geen sessies zelfcontrole / regulatievaardigheden / agressiebeheersing voorzien voor jongeren. Agressiebeheersing wordt individueel met de jongeren bekeken (je wordt kwaad - hoe kan je dit opvangen). Er is één jongere aanwezig die met zijn IB hieromtrent afspraken heeft gemaakt.

In het ondersteuningsaanbod zijn geen sessies opvoedingsondersteuning voor ouders van jongeren over omgaan met moeilijk gedrag / agressiepreventie / de-escalatie voorzien: dit item komt wel aan bod in de gesprekken die de zorgcoördinator doet met de ouders van de jongeren (bezoek om de 1 à 2 weken).

3.3.2 Het verbeteren van ervaringen van de jongeren

3.3.2.1 Leefregels

Werkwijze

Tijdens de inspectie werden de leefregels bevraagd bij personeelsleden en jongeren en werden de infobrochures ingekeken.

- Welke leefregels zijn er die invloed hebben op de vrijheid van jongeren ?
- Welke informatie krijgen de jongeren en hun ouders over de leefregels?
- Welke controles gebeuren er?
- Zijn er procedures opgemaakt voor de verschillende controles die er gebeuren?

Vaststellingen

Er zijn algemeen geldende leefregels.

De algemeen geldende leefregels worden schriftelijk toegelicht.

Volgende (vrijheidsbeperkende) leefregels zijn van toepassing:

- Verplichte kamermomenten (met open deur)
- Beperkende regels i.v.m. bezoek op eigen kamer

Volgende controles gebeuren op de afdeling:

- kamercontrole
- drugscreening: in het verleden werd wel eens een urinecontrole uitgevoerd bij een jongere. Dit gebeurde op vraag van de consulent. Indien niet op vraag, gebeurt dit niet op de campus.

Niet voor alle controles die gebeuren zijn procedures opgemaakt.

De werkwijze van volgende controles is niet beschreven in een procedure:

- kamercontrole: dergelijke controle gebeurt enkel met toestemming van de jongere, dit wordt steeds gekaderd vanuit de zorg vb. in geval jongere suïcidaal is kan gevraagd worden naar scherpe voorwerpen en kan in dat geval de toestemming worden gevraagd om de kamer te onderzoeken. Ook indien er een vermoeden is van drugs kan gevraagd worden om de kamer te onderzoeken. Eventueel kan de politie worden verwittigd (is in de praktijk nog niet gebeurd).

Niet alle leefregels zijn schriftelijk beschreven.

Over volgende regels ontbreekt schriftelijke informatie voor jongeren:

- kamercontrole

Aantal bevraagde jongeren	3
Aantal jongeren die aangeven dat de leefregels duidelijk zijn	3

Aan de jongeren werd gevraagd wat er gebeurt als je verplichte groepsmomenten, therapie,... niet wil volgen. Dan kunnen ze op de kamer waar ze blijven totdat de activiteit gedaan is. Dit geldt ook indien ze niet willen deelnemen aan de bewonersvergaderingen.

3.3.2.2 Contact met de buitenwereld

Werkwijze

Jongeren werden tijdens de inspectie bevraagd over de mogelijkheden die er zijn qua contact met de buitenwereld. Daarnaast werden de onthaalbrochure en het document met de leefregels opgevraagd. Indien niet alle informatie hierin werd teruggevonden werden medewerkers hierrond bevraagd.

Vaststellingen

Contact met de buitenwereld is mogelijk op volgende manieren:

- **Bezoek**

Voor de + 12 jarigen: bezoek van familie is mogelijk, ook bezoek van derden kan indien de jongere toestemming heeft van thuis en/of zijn consulent/jeugdrechtter. Het bezoek dient op voorhand aangevraagd te worden via de IB. Indien er toestemming is van thuis en/of verwijzer kan bezoek eventueel buitenshuis gepland worden.

Voor de -12 jarigen: bezoek moet steeds via de begeleiding of de zorgcoördinator geregeld worden (indien de jongere toestemming heeft van thuis en/of zijn consulent/jeugdrechtter).

- **Telefonisch contact**

Voor de + 12 jarigen: deze kunnen overdag, indien nodig, bellen naar school, werk, verwijzers, Deze contacten via telefoon zijn gratis. Na 17u (niet tijdens het kameruur) kan de jongere privé telefoneren of privé telefoon ontvangen via de vaste lijn van OOC De Bries. De jongere kan na 17u ook telefoneren met de gsm van OOC De Bries (= 7 min). Telefoons naar ouders zijn gratis, extra gebruik van de telefoon kan, dit wordt verrekend via het fasensysteem (jongeren mogen naar anderen bellen met punten uit hun beloningssysteem).

De jongere mag zijn/haar gsm bijhouden tot een kwartier voor slapenstijd. Het bellen gebeurt steeds individueel (op de kamer of in een andere ruimte dan de groep). Wel dient men te kunnen aantonen dat men op een verantwoordelijke manier kan omgaan met de gsm (zoniet kan gsm voor bepaalde tijd worden ingehouden).

Regel is dat de jongere steeds aanspreekbaar moet zijn voor begeleiding, ongeacht eventuele telefoongesprekken. Er mag niet gebeld worden na 21u30 of 22u, afhankelijk van de leeftijd. Tijdens groepsactiviteiten, de weg heen en terug en tijdens tafelmomenten mag er niet gebeld en/of gsmst worden.

Voor de - 12 jarigen: deze kunnen na 17u gratis bellen naar de ouders. In de praktijk wordt er hiervoor een beldag afgesproken met de IB (gebeurt vaak op moment van de intake). Ook hier is het telefoneren gekoppeld aan het beloningssysteem (indien langer dan 7 min en meer bellen). Het hebben van een gsm kan, maar ze mogen deze niet zelf bijhouden. De gsm wordt dagelijks 2x een kwartier gegeven (bij het 4-uurtje, als ook het 8-uurtje). Als het voor de jongere niet lukt om op een correcte manier met de gsm om te gaan, dient deze een tijdje te worden afgegeven.

- **Post**

Het briefgeheim wordt gerespecteerd. Indien post wordt ontvangen worden de brieven rechtstreeks aan de jongere bezorgd zonder te openen.

- **Contact via mail / elektronische berichten / skype**

Jongeren -12 jaar kunnen dagelijks een half uur op de PC, voor de jongeren + 12 jaar is dit afhankelijk van het fasensysteem.

- **Toegang WIFI**

Er is vrije toegang overdag en dit tot 22u. 's Nachts is dit niet het geval.

- **Uitgangsmogelijkheden** (onder begeleiding van context / alleen)

Voor de + 12 jarigen: in samenspraak met thuis en de consulent/jeugdrechter, kan een individuele activiteit worden gepland met familie. Afspreken met vrienden wordt mede bepaald door het fasesysteem.

Voor de - 12 jarigen: bezoek wordt geregeld via de begeleiding of de zorgcoördinator (in samenspraak met thuis en/of zijn consulent/jeugdrechter).

Besluit:

Er is dagelijks contact met de buitenwereld mogelijk.

Aantal bevraagde jongeren	3
Aantal jongeren die aangeven dat er dagelijks contactmogelijkheden met hun context zijn	3

3.3.3 Betrokkenheid van jongeren

Werkwijze

De organisatie werd bevraagd over de manieren waarop jongeren betrokken worden bij beleidsmatige aspecten van de hulpverlening.

Jongeren werd gevraagd of ze een handelings – of begeleidingsplan hebben, of ze uitgenodigd worden op een multidisciplinaire bespreking van hun begeleidingsplan en of hun ouders hierop uitgenodigd worden.

Vaststellingen

Jongeren worden beleidsmatig betrokken:

- jongerenparticipatie op afdelingsniveau
- ideeënbus
- tevredenheidsmetingen

Wekelijks vinden er groepsgesprekken (= bewonersvergadering) plaats op maandagavond. De jongeren worden opgesplitst in twee groepen nl. de + en – 12 jarigen. Voor de -12 jarigen wordt hierbij gebruik gemaakt van een aangepaste techniek (gebruik van handmethodiek, een boom...). Verslaggeving (+ 12j) werd voorgelegd. Er wordt met vaste agendapunten gewerkt: een intro moment, vraag naar de groeps sfeer, de puntjes van de jongeren, de puntjes van de begeleiders. Opmerkingen/ vragen van de jongeren worden meegenomen naar de teamvergadering die steeds de dag na de groepsgesprekken plaatsvindt. Hier worden deze vragen en opmerkingen besproken (wat kan en wat kan niet -> werd aangetoond via een verslag van de teamvergadering). De beslissingen worden teruggekoppeld naar de jongeren. Op deze manier wordt aangegeven op welke manier er rekening wordt gehouden met de mening van de jongeren en welk positief of negatief resultaat hun inbreng heeft gehad. Als voorbeeld wordt verwezen naar de vraag van de jongeren om dieren te houden. Er werden konijnen aangekocht.

De deelname aan de bewonersvergadering is verplicht. Als de jongeren dit toch weigeren, wordt hier echter geen sanctie aan gekoppeld. Jongeren die niet deelnemen, blijven echter wel op hun kamer tot het einde van de bewonersvergadering.

Dagelijks is er na het avondmaal een groepsgesprek. Dit heeft betrekking op de invulling van de avond activiteit. Jongeren kunnen hier ook altijd bedenkingen en voorstellen met betrekking tot de groep formuleren.

Er is een ideeënbus aanwezig doch deze wordt zelden gebruikt; er is zeer veel rechtstreeks contact met de jongeren.

Op het einde van de begeleiding wordt gevraagd een “tevredenheidsformulier” in te vullen (zie verder). Ook hier kunnen jongeren bedenkingen en tips kwijt.

Jongeren geven tijdens het gesprek aan dat ze betrokken worden in hun individueel traject.

Aantal bevroegde jongeren	3
Aantal jongeren die aangeven dat ze een handelingsplan/oriëntatieverslag hebben	3
Aantal jongeren die aanwezig waren op een handelingsplanbespreking of bespreking oriëntatieverslag	3
Aantal jongeren van wie een ouder/context aanwezig was op een behandelplanbespreking/bespreking oriëntatieverslag	3

3.3.4 Inscholing van nieuwe medewerkers

Werkwijze

Het inscholingsprogramma voor nieuwe medewerkers werd opgevraagd tijdens de inspectie. Er werd gevraagd hoeveel maal per jaar er een inscholingsprogramma georganiseerd wordt.

Er werd in dit programma bekeken of er tijdens de inscholing tijd werd besteed aan vorming over:

- Agressiepreventie of de-escalatie
- Signalerings-, crisis- of time-outplannen
- Het inoefenen van afzonderingstechnieken (indien van toepassing)

Vaststellingen

Er is in de voorziening geen inscholingsprogramma in die zin dat een aantal nieuwe begeleiders bij indiensttreding, een aantal vormingen krijgen. Er is wel aandacht voor de inscholing van nieuwe medewerkers. Bij de opstart vindt een startgesprek plaats. Ze krijgen een map met verschillende procedures. Er wordt met een checklist voor nieuwe medewerkers gewerkt. Op deze checklist wordt de procedure agressie vermeld (tekst zal nog worden aangepast door de werkgroep naar een eenvormige tekst voor beide campussen). Ook de verantwoordelijke bij wie men hiervoor terecht kan in geval van vragen, wordt vermeld. Het is de verantwoordelijkheid van de nieuwe medewerker om ervoor te zorgen dat hij op de hoogte is van de verschillende procedures. Een gesprek (en bevraging) door de leidinggevende gebeurt na één maand en na drie maanden. Het is aan de leidinggevende om deze kennis af te toetsen.

In 2013 volgden een aantal medewerkers de basistraining 'verbale en nonverbale agressiehantering' waarbij een aantal fysieke interventietechnieken aan bod kwamen.

Het inscholingsprogramma bevat	
Agressiepreventie/de-escalatie	Ja
Signalerings-, crisis- of time-outplannen	Neen
Afzonderingstechnieken inoefenen	NVT

3.3.5 Opvang na incidenten

Werkwijze

Er werd gevraagd aan de voorziening om cijfers die bijgehouden worden rond agressie-incidenten voor te leggen. Tijdens de inspectie werd bevestigd of er een debriefing/herstelgesprek gebeurt na agressie-incidenten en met wie dit gebeurt. Er werd nagevraagd of er een specifiek team/ een specifiek aanspreekpersoon voorzien is voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten.

Er werd een voorbeeld opgevraagd van een incidentanalyse met verslaggeving van een agressie-incident. Jongeren werden gevraagd of ze geïnformeerd waren over de maatregelen die bij ernstige agressie-incidenten worden genomen.

Vaststellingen

Medewerkers geven aan dat er na ernstige agressie-incidenten steeds een debriefing/herstelgesprek gebeurt:

- Binnen het team: in geval van een ernstig incident wordt een incidentenrapport opgemaakt door de begeleider (eventuele back up). Dit incident komt vervolgens aan bod in de dagelijkse briefing. Hier wordt een aanzet van opvolging gegeven en wordt een stappenplan opgemaakt. Een evaluatie van het incident gebeurt steeds op de teamvergadering. Het incidentenrapport bevat een weergave van de feiten en de opvolging ervan. Na de opmaak van dit rapport wordt dit opgeslagen in de map van de jongere, gemaaild naar de IB, pedagogisch team en alle stafleden en wordt het afgeprint voor het logboek (zo kan de begeleiding die dit opvolgt, snel lezen waar het precies om gaat). Ook de verdere opvolging wordt in het logboek genoteerd.
- Met de jongere zelf: kort na het incident wordt dit met de jongere besproken. Het wordt steeds door de IB nog eens opgenomen en er volgt een reflectiemoment. Zo kan de jongere naar aanleiding van dit incident vb. de opdracht worden gegeven om een bepaald krantenartikel samen te vatten.
- Met medejongeren: de jongere dient een reflectiegebaar naar de jongeren van de leefgroep te vervullen vb. cake bakken.
- Met de context: afhankelijk van de zwaarte van het incident wordt de context al dan niet verwerkt. In geval van een ernstig incident waarbij een incidentenrapport wordt opgemaakt wordt de context altijd op de hoogte gebracht (telefonisch of via de zorgcoördinator ter plaatse).

Er is een aanspreekpersoon voorzien voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten. Dit is momenteel nog de direct leidinggevende maar deze situatie zal wijzigen. Men denkt eraan om direct na het incident, op het moment van de briefing, een aanspreekpersoon aan te duiden (wordt besproken in de werkgroep agressie).

Aantal geregistreerde agressie-incidenten in 2016	20
Aantal tussenkomsten van het opvangteam/ aanspreekpersoon na ernstige agressie-incidenten	20

Een incident-analyse met verslaggeving van een agressie-incident kon aangetoond worden.

Aantal bevroegde jongeren	3
Aantal jongeren die aangeven dat ze informatie kregen over de maatregelen bij agressie-incidenten	3

3.4 AFZONDERING EN SEPARATIE

3.4.1 **Beleid en Procedure**

Werkwijze

De cijfers van 2016 m.b.t. afzondering en separatie werden opgevraagd.

De procedure/visietekst voor afzondering en separatie werd opgevraagd en nagezien.

Indien er wordt afgezonderd/ gesepareerd dan is een procedure of visietekst vereist die volgende vereiste elementen bevat:

- De definitie van afzondering en separatie (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemd)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Proportionaliteit: minst ingrijpende maatregel/graduele aanpak/gefaseerde manier
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.
 - minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register

Indien een procedure vereist is dient ook rekening gehouden te worden met volgende richtlijnen:

- Afzondering en separatie zijn niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor afzondering en separatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Indien er afgezonderd of gesepareerd worden moeten jongeren en context hierover geïnformeerd worden. De infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren en voor hun context werd opgevraagd.

Vaststellingen

In 2016 vonden er afzonderingen plaats in de prikkelarme ruimte. **Deze ruimte wordt enkel gebruikt voor de -12 jarigen.**

Er gebeuren geen separaties op kamers van jongeren.

Er is geen uitgeschreven procedure/visietekst voor afzondering.

Er is een infobrochure rond afzondering voor kinderen/jongeren (leefregels).

Er is geen infobrochure rond afzondering en separatie voor de context.

3.4.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Indien er afzonderingen of separaties gebeuren dan werd nagegaan of ze in het register worden genoteerd: De registers van een steekproef van jongeren in afzondering en separatie van het voorbije jaar werden gecontroleerd. Er werd nagegaan of de registraties minstens volgende gegevens bevat:

- identificatie jongere
- datum
- beginuur
- einduur
- reden van afzondering of separatie
- bewijs van afstemming of overleg (procedure voor afzondering)

Er werd gekeken naar de reden voor afzondering of separatie, de duur van de afzondering of separatie, de eventuele extra maatregelen en naar de notities over toezicht tijdens de afzondering of separatie.

Vaststellingen

Er wordt geen register bijgehouden over afzonderingen.

De incidentenrapportage voor 2016 werd voorgelegd. Dit bevat het aantal incidenten per jongere, opgedeeld volgens de aard van het incident (agressie/ fuge/ drugs: spijbelen en andere). Er wordt niet voor elk incident afzonderlijk vermeld of het een vrijheidsbeperkende maatregel betrof.

3.4.3 Infrastructuur van de afzonderingskamer

Werkwijze

Alle ruimtes die gebruikt worden voor afzondering en separatie werden gecontroleerd. Indien jongerenkamers ook gebruikt worden voor afzondering en separatie dienen ze ook te voldoen aan onderstaande veiligheidsrichtlijnen.

Volgende aspecten van de infrastructuur werden gecontroleerd:

- veiligheid inzake automutilatie / verhanging,
- rookdetectie,
- een beloproepsysteem dat steeds bereikbaar is (ook voor gefixeerde jongeren indien fixatie wordt toegepast),
- de mogelijkheid tot visueel toezicht,
- een (aan de doelgroep aangepaste) klok,
- voldoende privacy,
- daglicht.

Vaststellingen

Aantal gecontroleerde afzonderingsruimtes	1
Aantal in orde qua veiligheid inzake automutilatie / verhangings	1
Aantal in orde qua rookdetectie	1
Aantal in orde qua bereikbaar beloproepsysteem	0
Aantal in orde qua visueel toezicht	1
Aantal in orde qua aangepaste tijdsaanduiding	1
Aantal in orde qua privacy	1
Aantal in orde qua daglicht	0

Er is een afzonderingsruimte aanwezig. Deze prikkelarme kamer (7m²) is voorzien van mousse op de grond en op de muren. Het is er mogelijk om te zitten. De ruimte heeft een klein raampje (veiligheidsglas) waar een wekker/ zandloper is geplaatst. De deur heeft enkel een klink aan de buitenkant. Er is geen oproepsysteem in de afzonderingsruimte. De begeleiders blijven steeds in de buurt. De kamer bevindt zich rechtover het lokaal van de begeleider en de leefruimte.

Afspraak is dat de jongere de ruimte mag verlaten als deze rustig is. Begeleiders checken dit om de vijf minuten. Na het verblijf in deze ruimte gebeurt er steeds een evaluatie met de jongere (wat is er fout gelopen). Er worden duidelijke verwachtingen gegeven en de voorwaarden om terug naar de leefgroep te gaan worden ook duidelijk weergegeven.

3.5 FIXATIE

3.5.1 **Beleid en Procedures**

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of en zo ja welke fixaties worden toegepast in de voorziening: mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie.

Indien de voorziening fixeert werden de cijfers van 2016 m.b.t. fixatie opgevraagd.

Indien de voorziening fixeert werd de procedure/visietekst voor fixatie opgevraagd tijdens de inspectie (indien geen fixaties gebruikt worden in de voorziening, is uiteraard geen procedure vereist).

Er werd nagegaan of deze procedure / visietekst alle vereiste elementen bevat:

- De definitie van fixatie (mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie: indien toegepast)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register
- Indien medicamenteuze fixatie wordt toegepast: hoe gebeurt het (omschrijving geven)
 - Wordt de medicatie veilig bewaard
 - Registreert men als dit wordt toegediend
 - Gebeurt er regelmatig een evaluatie?
 - Wordt instemming van de jongere gevraagd (of bij toediening of bij opmaak van handelings- of signaleringsplan)

Er werd nagegaan of de procedure conform de richtlijnen is:

- De combinatie van mechanische fixatie en afzondering is niet toegelaten.
- Mechanische fixatie is niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor fixatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Vaststellingen

In de bevraging geeft men aan:

- geen mechanische fixatie toe te passen
- geen medicamenteuze fixatie toe te passen.
- geen fysieke interventie toe te passen

3.5.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd gevraagd welk fixatiemateriaal ter beschikking is (ongeacht of er ja dan neen gefixeerd wordt). Dit materiaal werd bekeken tijdens de inspectie.

Er werden een aantal dossiers van jongeren die mechanisch gefixeerd werden gecontroleerd.

Er werd gekeken naar de leeftijd van de betreffende jongere (jonger of ouder dan 12 jaar), de duur van fixatie en het type fixatiemiddel.

Er werd gevraagd of fysieke interventies worden toegepast. Er werden een aantal dossiers van jongeren die fysisch worden gefixeerd, gecontroleerd.

Vaststellingen

De afdeling beschikt niet over fixatiematerialen.

3.6 VERBETERBELEID

Registratiesystemen dienen als basis voor veiligheids- en kwaliteitsmonitoring.

Verder is het engagement van de verschillende bestuursniveaus belangrijk in de vermindering van het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen.

3.6.1 Verzamelen van informatie

3.6.1.1 Preventief klimaat

Werkwijze

Er werd gevraagd over welke onderwerpen de voorbije 5 jaar evaluaties gebeurden:

- Leefregels van de afdelingen (we verwachten hier een globale evaluatie van alle leefregels)
- Ervaringen van jongeren, context en medewerkers
- Registraties van afzonderingen

De verslaggeving van deze evaluaties werd opgevraagd. Er werd nagekeken of de voorzieningen aan de slag zijn gegaan met deze evaluaties.

Vaststellingen

Er kon aangetoond worden dat leefregels geëvalueerd werden (de voorbije 5 jaar) door:

- Jongeren

Er wordt aangegeven dat de leefregels niet in zijn geheel door de jongeren geëvalueerd worden maar dat regels regelmatig aan bod komen en in vraag worden gesteld. Op moment van de verhuis heeft men er gebruik van gemaakt om na bespreking met de jongeren, een aantal regels aan te passen (vb. schrappen van de regel van verbod op het gebruik van deo, kast met DVD en spelletjes niet meer op slot).

Er kon niet aangetoond worden dat de leefregels (de voorbije 5 jaar) geëvalueerd werden door:

- Medewerkers: de verhuis naar een andere campus vereiste een evaluatie van bepaalde leefregels, welke automatisch werden opgenomen in de werking op campus Drongen
- Context

Er gebeurde de laatste 5 jaar een medewerkerstevredenheidsmeting op deze afdeling.

Tevredenheidsmetingen worden om de 3 jaar afgenomen bij het personeel. De laatste meting dateert van dit jaar (september 2017). Resultaten worden voorgesteld op de personeelsdag (wordt 2 maal/jaar georganiseerd). De items waarop het slechtst wordt gescoord, worden meegenomen voor de opmaak van het beleidsplan.

Er gebeurde de voorbije 5 jaar een jongerentevredenheidsmeting op deze afdeling.

Bij elk vertrek van de jongere wordt een tevredenheidsmeting gedaan. De resultaten worden verzameld en meegenomen voor de opmaak van het beleidsplan.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een tevredenheidsmeting bij de context op deze afdeling.

Ook na elke plaatsing wordt er een tevredenheidsmeting afgenomen bij de context. Deze wordt opgestuurd met de post of per mail. Ongeveer 25% wordt terug bezorgd. Ook deze resultaten worden verwerkt voor de opmaak van het beleidsplan.

3.6.1.2 Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of agressie-incidenten worden geregistreerd. De cijfergegevens van de registraties hiervan werden opgevraagd.

Indien de voorziening afzondert, separeert of fixeert dan worden de cijfergegevens van de registraties opgevraagd.

Vaststellingen

Agressie-incidenten worden in de afdeling geregistreerd. Er zijn cijfers over agressie-incidenten beschikbaar op afdelingsniveau. Zoals hierboven reeds werd vermeld, werd de incidentenrapportage voor 2016 voorgelegd. Dit bevat het aantal incidenten per jongere, opgedeeld volgens de aard van het incident (agressie/ fuge/ drugs/ spijbelen en andere).

Interventies van de politie ingevolge agressie-incidenten worden niet geregistreerd.

Hoewel er wordt afgezonderd worden deze afzonderingen niet afzonderlijk geregistreerd.

De incidentenrapporten worden in het elektronisch dossier van de jongere opgeslagen. Er zijn geen cijfers over afzonderingen beschikbaar op afdelingsniveau.

3.6.2 Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd verslaggeving opgevraagd over de bespreking van de beschikbare analyserapporten op de verschillende beleidsniveaus (afdeling, directie, Raad van Bestuur):

- Cijfers rond agressie-incidenten
- Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten
- Cijfers rond afzondering/separatie
- Cijfers over fixaties (inclusief fysieke interventie)

Vaststellingen

Er kon niet aangetoond worden dat er in 2016 een analyserapport werd gemaakt over agressie-incidenten.

Er kon niet aangetoond worden dat er in 2016 een analyserapport werd gemaakt over vrijheidsbeperkende maatregelen.

De voorziening kan niet aantonen dat cijfers over agressie-incidenten, over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten en over afzonderingen besproken worden op de verschillende beleidsniveaus.

4 OOC DE BRIES – CAMPUS EEKLO

4.1 ERKENNINGSGEGEVENS

Naam leefgroep	Opname-capaciteit leefgroep	Profiel/finaliteit leefgroep	Minimum en maximum leeftijd jongeren
Pion	8	Module diagnostiek in het kader van bijzondere jeugdbijstand en verblijf in functie van diagnostiek, tijdelijke opvang hoge en lage frequentie, enkel jongens.	15 - 18j
Hinkstap	8		12 - 15j

In de campus Eeklo zijn er twee leefgroepen.

De jongsten tussen 12 en 15 jaar (leefgroep Pion) en de oudsten van 15 tot 18 jaar (leefgroep Hinkstap).

4.2 BEZETTING DAG VAN DE INSPECTIE

Aantal jongeren in begeleiding*	14
Aantal jongeren (jonger dan 18j) in begeleiding	14
Aantal < 12j	0

* hier worden enkel de jongeren die residentieel begeleid worden vermeld, niet de ambulante begeleidingen.

4.3 PREVENTIEF BELEID

De beperking van vrijheidsberoving tot uitzonderlijke en kortdurende interventies is mogelijk wanneer er gekozen wordt voor een breder beleid van preventie van conflicten.

Agressie voorkomen en conflictpreventie kunnen op verschillende manieren en niveaus aandacht krijgen.

Voorbeelden daarvan zijn:

- Inspraak van jongeren en hun context in de jeugdhulp is een belangrijk basisaspect voor kwaliteitsvolle hulpverlening: niet enkel de betrokkenheid bij de individuele behandeling, zoals bij het opstellen en evalueren van het handelingsplan/oriëntatieverslag, maar breder gezien ook de participatie op het beleidsniveau.
- Het verbeteren van de ervaringen van jongeren: de leefregels die gehanteerd worden, waaronder de mogelijkheden tot contact met buitenwereld, kunnen een effect hebben op het ontstaan en de preventie van conflicten. De aandacht voor ervaringen van jongeren- is een belangrijke voorwaarde tot verbetering.
- De bestaffing en de infrastructuur kunnen het gebruik van alternatieven en de mogelijkheden qua de-escalatie beïnvloeden.
- Een aanbod van sessies agressiebeheersing, zelfcontrole en regulatievaardigheden voor jongeren en hun context.
- Er zijn studies in de gezondheidszorg die aantonen dat het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen een daling kan teweeg brengen in het aantal agressie-incidenten. Een signalerings-, crisis- of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende escalatie te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen.
- Een vormingsbeleid dat gericht is op preventie van conflict, agressiepreventie en de-escalatie, op het gebruik van alternatieven en op het veilig uitvoeren van interventies.
- De opvang na incidenten waarbij debriefing met alle betrokkenen en een herstelgesprek belangrijke facetten zijn.

4.3.1 **Agressiepreventiebeleid**

4.3.1.1 **Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen**

Werkwijze

De voorziening/instelling werd bevraagd of ze gebruik maken van signalisatie-, crisis- of time-outplannen.

Deze signalisatie-, crisis- of time-outplannen dienen minstens de volgende 4 aspecten te bevatten:

- een concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen
- de mogelijke acties / stabiliserende maatregelen in verschillende fasen
- wat de jongere kan doen
- wat hulpverleners kunnen doen

Indien de voorziening werkt met dergelijke plannen werden 5 jongerendossiers ingekeken om het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen na te gaan.

De betreffende jongeren zijn bij voorkeur meer dan 1 maand opgenomen in de voorziening/instelling. (Indien de voorziening of instelling afspraken heeft betreffende de termijn waarin signalerings-, crisis- of time-outplannen worden opgemaakt, dan wordt die termijn genomen).

Indien de voorziening aangeeft niet te werken met signalisatie-, crisis- of time-outplannen met de vereiste elementen dan wordt aan de voorziening gevraagd hun werkwijze op vlak van preventie op individueel niveau verder toe te lichten.

Vaststellingen

OOOC De Bries, campus Eeklo geeft in de bevraging aan geen gebruik te maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen.

Toelichting:

Ook in deze campus wordt er niet gewerkt met een signalerings-, crisis- of time-outplan maar is er wel aandacht voor preventie op individueel niveau. Voor de intake van de jongeren is er een uitgewerkte checklist die voor elke jongere wordt gebruikt. Info i.v.m. het agressiebeleid wordt op dat moment toegelicht. In de campus is er een agressiebeleidsplan. Hierin zijn de situaties van agressie ten aanzien van een medebewoner, medewerker, derden en materiaal, uitgewerkt. In elke situatie worden 4 fasen onderscheiden:

inschattingfase, markeringsfase, besprekingsfase en afrondingsfase.

Op moment van de intake wordt bij de jongeren gepeild naar eventuele signalen die aanleiding kunnen geven tot agressie. Voor sommige jongeren zijn deze signalen duidelijk en wordt in het elektronisch dossier voor deze jongere de 'trigger' en de 'vluchtheuvel' (vb. boksbal, fitness) vermeld. Begeleiders zijn hiervan op de hoogte en indien de jongere dit aangeeft kan gebruik gemaakt worden van vb. de boksbal. Dit gebeurt niet standaard voor elke jongere.

Ook in deze campus wordt met een individueel fasensysteem gewerkt. Dit fasensysteem wordt gebruikt als belonings- en sanctie instrument. Elke week wordt op de teamvergadering de fase per jongen geëvalueerd. In fase 1 worden jongeren dagelijks gescoord op 10 leefgroepafspraken. Indien dit goed loopt wordt na 14 dagen over gegaan naar fase 2. In deze fase krijgt de jongere een aantal vrijheden (PC, laptop op de kamer...). In fase 3 worden de vrijheden verder uitgebouwd. Intussen is er ook nog een fase 4 voor de jongeren die hier een langere tijd verblijven (moet nog concreet worden uitgewerkt).

Werkt de voorziening met signalerings-, crisis- of time-outplannen die de 4 vooropgestelde elementen bevatten?	Neen
Aantal dossiers gecontroleerd op de aanwezigheid van signalerings-, crisis- of time-outplannen.	0
Aantal dossiers met een signalerings-, crisis- of time-outplan	0

4.3.1.2 De-escalatie

Werkwijze

De infrastructuur werd tijdens het afdelingsbezoek bekeken. Hierbij werd vooral aandacht geschonken aan de infrastructuur waarover de voorziening beschikt om agressie te vermijden.

De bestaffing en de mogelijkheid om extra hulp in te roepen van collega's bij noodgevallen (24 u op 24 u) werd bevestigd. Verwacht wordt dat in noodgevallen binnen de 15 minuten ondersteuning kan geboden worden.

Er werd bevestigd of er in het ondersteuningsaanbod voor jongeren sessies worden georganiseerd over agressiebeheersing, zelfcontrole of regulatievaardigheden en of er in het ondersteuningsaanbod voor ouders van jongeren opvoedingsondersteuning voorzien is specifiek gericht naar omgaan met moeilijk gedrag, agressiepreventie en crisisinterventie.

Vaststellingen

De campus beschikt over volgende soorten jongerenkamers:

Aantal eenpersoonskamers	Aantal tweepersoonskamers	Aantal meerpersoonskamers (>2)
16	0	0

Daarnaast is volgende Infrastructuur voorhanden om de-escalatie mogelijk te maken:

In de leefruimte van de leefgroep Hinkstap wordt met aparte hoekjes gewerkt. Er is een zithoek, hoekje met PC, er is een biljart-, ping pong en tafelfoetbalspel. Ook in de leefgroep Pion is er een pooltafel en een tafelfoetbalspel. Er is een tuin waar de jongeren onder begeleiding gebruik van maken. In de tuin is er een afgebakende rookruimte. Er is een fitnessruimte waar jongeren gebruik van kunnen maken (afhankelijk van de fase waarin men zich bevindt). Voor jongeren die weggelopen zijn is er een "terugkeerkamer". Deze kamer heeft een bed, schrijftafel en wastafel, er is ook toegang tot een douche. Deze kamer wordt nooit op slot gedaan.

Jongeren kunnen op eigen vraag naar de afzonderingsruimte gaan.

Overdag is er voor beide leefgroepen samen, naast de hoofdbegeleider en de campusverantwoordelijke een begeleider in de dagdienst (7u15->16u30). Vanaf 15u is er een tweede begeleider (-> 22u30) en vanaf 16u15 komt er een derde begeleider (-> 22u30).

Wat de **nachtdienst** betreft is de nachtbegeleider alleen op dienst van 22u30 tot 7u15.

Overdag (9u-> 17u) kan nog bijkomend hulp worden ingeroepen door de ondersteunende permanentie (OP). Er is een permanentiesysteem uitgewerkt zodat deze OP ook 's nachts (na 17u) oproepbaar zijn. Er is daarnaast ook een tweede lijnspermanentie (algemeen directeur en 2 coördinatoren) die opgeroepen kan worden.

De aanwezigheid binnen de 15 min. is afhankelijk van de woonplaats van de permanentie. Extra hulp kan dus niet steeds over 24 u beschikbaar zijn binnen de 15 minuten.

Kan een verpleegkundige ook continu opgeroepen worden? Er is geen verpleegkundige. Er is wel een huisarts waarmee in de voorziening wordt samengewerkt. Hierop kan te allen tijde beroep op gedaan worden ('s nachts = de wachtdienst).

In het ondersteuningsaanbod zijn geen sessies zelfcontrole / regulatievaardigheden / agressiebeheersing voorzien voor jongeren. Agressiebeheersing wordt individueel met de jongeren bekeken. Voor 2 jongeren uit de leefgroep Pion werden hieromtrent afspraken gemaakt die in het elektronisch dossier werden genoteerd. Indien nodig kan wel gebruik gemaakt worden van het aanbod dat in dit kader wordt gedaan door andere organisaties van dezelfde inrichtende macht.

In het behandelaanbod zijn geen sessies opvoedingsondersteuning voor ouders van jongeren over omgaan met moeilijk gedrag / agressiepreventie / de-escalatie voorzien: dit item komt wel aan bod in de gesprekken die de gezinsbegeleider heeft met de ouders van de jongeren.

4.3.2 Het verbeteren van ervaringen van de jongeren

4.3.2.1 Leefregels

Werkwijze

Tijdens de inspectie werden de leefregels bevraagd bij personeelsleden en jongeren en werden de infobrochures ingekeken.

- Welke leefregels zijn er die invloed hebben op de vrijheid van jongeren ?
- Welke informatie krijgen de jongeren en hun ouders over de leefregels?
- Welke controles gebeuren er?
- Zijn er procedures opgemaakt voor de verschillende controles die er gebeuren?

Vaststellingen

Er zijn algemeen geldende leefregels.

De algemeen geldende leefregels worden schriftelijk toegelicht.

Volgende (vrijheidsbeperkende) leefregels zijn van toepassing:

- Verplichte kamermomenten (met open deur)
- Beperkende regels i.v.m. bezoek op eigen kamer

Volgende controles gebeuren op de afdeling:

- kamercontrole
- drugscreening

Voor alle controles die gebeuren zijn procedures opgemaakt.

Voor de kamercontrole is een werkvoorschrift opgemaakt. Er is een drugsbeleid dat wordt ondertekend door jongere en ouders bij opstart.

Niet alle leefregels zijn schriftelijk beschreven.

Over volgende regels ontbreekt schriftelijke informatie voor jongeren: kamercontrole

Aantal bevroegde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat de leefregels duidelijk zijn	2

Aan de jongeren werd gevraagd wat er gebeurt als je verplichte groepsmomenten, therapie,... niet wil volgen.

Volgende antwoorden werden gegeven:

- Indien men op moment dat er een verplicht leefgroepmoment is (16u->17u30) vraagt om op de kamer te gaan dan kan dit, maar moet men ook dit volledige moment daar blijven.
- Bewonersvergaderingen zijn niet verplicht maar bij niet deelname moet men wel in de leefgroep blijven zitten en mag men niet naar de kamer.

4.3.2.2 Contact met de buitenwereld

Werkwijze

Jongeren werden tijdens de inspectie bevraagd over de mogelijkheden die er zijn qua contact met de buitenwereld. Daarnaast werden de onthaalbrochure en het document met de leefregels opgevraagd. Indien niet alle informatie hierin werd teruggevonden werden medewerkers hierrond bevraagd.

Vaststellingen

Contact met de buitenwereld is mogelijk op volgende manieren:

- Bezoek

Familieleden zijn steeds welkom, na een seintje aan de gezinsbegeleider of psycholoog (dit hoeft niet voor bezoek op zaterdagmiddag).

- Telefonisch contact

De leefgroepgsm kan gebruikt worden, maar er wordt steeds gebeld bij de begeleiding. De jongeren geven tijdens het gesprek aan dat begeleiders enkel meeluisteren afhankelijk van naar wie er gebeld wordt. Jongeren kunnen ook bellen met hun eigen gsm (niet tijdens activiteiten en tafelmomenten).

- Post / Contact via mail / elektronische berichten / skype / toegang WIFI

Brieven worden niet geopend. Wat pakjes betreft vertellen de jongeren dat voor het openen hiervan hun toestemming wordt gevraagd bij opname.

Er is een PC in de leefgroep. Vanaf fase 3 mag PC op de kamer met toegang tot internet.

Omwille van de leeftijd van het gebouw is er momenteel geen WIFI. Hieraan wordt gewerkt.

- Uitgangsmogelijkheden (onder begeleiding van context / alleen)

Het eerste weekend blijven jongeren op de campus. Vanaf het tweede weekend kan men op weekend gaan, indien men daarvoor toestemming krijgt.

Besluit:

Er is dagelijks contact met de buitenwereld mogelijk.

Aantal bevroegde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat er dagelijks contactmogelijkheden met hun context zijn	2

4.3.3 Betrokkenheid van jongeren

Werkwijze

De organisatie werd bevroegd over de manieren waarop jongeren betrokken worden bij beleidsmatige aspecten van de hulpverlening.

Jongeren werd gevraagd of ze een handelings – of begeleidingsplan hebben, of ze uitgenodigd worden op een multidisciplinaire bespreking van hun begeleidingsplan en of hun ouders hierop uitgenodigd worden.

Vaststellingen

Jongeren worden beleidsmatig betrokken.

Voor beide leefgroepen worden bewonersvergaderingen georganiseerd. Begeleiders hebben hiervoor een uitgewerkt werkvoorschrift.

De bewonersvergadering gebeurt voor leefgroep Hinkstap tweewekelijks op maandag. Voor leefgroep Pion is dit wekelijks op maandag.

Er wordt met een vast agendajabloon gewerkt. Jongeren duiden een voorzitter aan. Ook het verslag wordt door de jongeren gemaakt.

De voorstellen geformuleerd tijdens de bewonersvergadering worden op dinsdag als vast punt op de teamvergadering gebracht. Dagelijks is er in de leefgroep een avondwoordje en op dinsdagavond is er een

infomoment. Deelname aan deze momenten zijn verplicht. Het antwoord van het team wordt teruggekoppeld in dit infomoment.

Voor 2016 werd een overzicht met de vragen van de jongeren die op de bewonersvergaderingen werden geuit met de gevolgen (al dan niet goedkeuring) voorgelegd. De vragen zijn gevarieerd: douche warmer, WIFI voor huiswerk, uitslapen en koffiekoekeken op zondag, nieuwe film... .

Jongeren worden betrokken in hun individueel traject. Jongeren geven tijdens het gesprek aan dat hun betrokkenheid bij het adviesgesprek groot is. Ze worden ook nauw betrokken bij de voorbereiding hiervan.

Aantal bevroegde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat ze een handelingsplan/oriëntatieverslag hebben	2
Aantal jongeren die aanwezig waren op een handelingsplanbespreking of bespreking oriëntatieverslag	2
Aantal jongeren van wie een ouder/context aanwezig was op een bespreking oriëntatieverslag	2

4.3.4 Inscholing van nieuwe medewerkers

Werkwijze

Het inscholingsprogramma voor nieuwe medewerkers werd opgevraagd tijdens de inspectie. Er werd gevraagd hoeveel maal per jaar er een inscholingsprogramma georganiseerd wordt.

Er werd in dit programma bekeken of er tijdens de inscholing tijd werd besteed aan vorming over:

- Agressiepreventie of de-escalatie
- Signalerings-, crisis- of time-outplannen
- Het inoefenen van afzonderingstechnieken (indien van toepassing)

Vaststellingen

Zoals reeds werd gemeld bij de campus Drongen is er ook voor deze campus geen inscholingsprogramma in die zin dat de nieuwe begeleiders bij indiensttreding een aantal vormingen wordt aangeboden. Wel wordt voor nieuwe medewerkers met een meter/ peter gewerkt. Er wordt gebruik gemaakt van een checklist. Hierop wordt het agressiebeleid vermeld. Ook de verantwoordelijke bij wie men terecht kan in geval van vragen staat op de checklist vermeld. Gesprekspartners geven aan dat de nieuwe medewerkers de procedure bij de verantwoordelijke die op de checklist wordt vermeld, dient te halen. Kennis wordt afgetoetst via de leidinggevende.

Er wordt voor de medewerkers jaarlijks een bijscholing persoons- en teamgerichte veiligheidstechnieken (PTV) in functie van het gebruik van de afzonderingsruimte georganiseerd. Nieuwe personeelsleden met een pedagogische functie worden verplicht om de opleidingsdag, die jaarlijks wordt gegeven, te volgen. De andere collega's hebben op dat moment de keuze om in te tekenen op ofwel een halve dag ofwel de volledige dag. Elk team oefent gezamenlijk nog twee keer per jaar (telkens een half uurtje) de technieken in bij wijze van opfrissing. Dit gebeurt door de medewerkers die de opleiding Train The Trainer hebben gevolgd.

Het inscholingsprogramma bevat	
Agressiepreventie/de-escalatie	Ja
Signalerings-, crisis- of time-outplannen	Neen
Afzonderingstechnieken inoefenen	Ja

4.3.5 Opvang na incidenten

Werkwijze

Er werd gevraagd aan de voorziening om cijfers die bijgehouden worden rond agressie-incidenten voor te leggen. Tijdens de inspectie werd bevraagd of er een debriefing/herstelgesprek gebeurt na agressie-incidenten en met wie dit gebeurt. Er werd nagevraagd of er een specifiek team/ een specifiek aanspreekpersoon voorzien is voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten.

Er werd een voorbeeld opgevraagd van een incidentanalyse met verslaggeving van een agressie-incident. Jongeren werden gevraagd of ze geïnformeerd waren over de maatregelen die bij ernstige agressie-incidenten worden genomen.

Vaststellingen

Medewerkers geven aan dat er na ernstige agressie-incidenten steeds een debriefing/herstelgesprek gebeurt:

- Binnen het team: een incident komt steeds ter sprake op het briefingmoment en hier zullen de eerste lijnen worden uitgezet. Er wordt bekeken of het incident al dan niet aanleiding geeft tot de opmaak van een rapport (= kritisch incident). Incidenten worden altijd op het team besproken. Het rapport dat wordt opgemaakt in geval van een kritisch incident bestaat uit 2 delen nl. deel 1 met feitelijk relaas en eerste tussenkomst (identificatiegegevens, omschrijving van het incident en de eerste tussenkomsten van de begeleider) en deel 2 dat de besluiten na overleg bevat. In geval van het gebruik van de afzonderingskamer wordt steeds de gebruikte techniek geëvalueerd.
- Met jongere zelf: het rapport dat wordt opgemaakt wordt steeds met de jongere overlopen.
- Met medejongeren
- Met context: gebeurt steeds na een kritisch incident

Er is een aanspreekpersoon voorzien voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten. Dit is momenteel nog de direct leidinggevende maar deze situatie zal wijzigen. Men denkt eraan om direct na het incident, op het moment van de briefing, een aanspreekpersoon aan te duiden (wordt besproken in de werkgroep agressie).

Aantal geregistreerde agressie-incidenten in 2016	Niet beschikbaar
Aantal tussenkomsten van het opvangteam/ aanspreekpersoon na ernstige agressie-incidenten	Niet beschikbaar

Een incident-analyse met verslaggeving van een agressie-incident kon aangetoond worden.

Aantal bevroegde jongeren	2
Aantal jongeren die aangeven dat ze informatie kregen over de maatregelen bij agressie-incidenten	2

4.4 AFZONDERING EN SEPARATIE

4.4.1 **Beleid en Procedure**

Werkwijze

De cijfers van 2016 m.b.t. afzondering en separatie werden opgevraagd.

De procedure / visietekst voor afzondering en separatie werd opgevraagd en nagezien.

Indien er wordt afgezonderd/ gesepareerd dan is een procedure of visietkest vereist die volgende vereiste elementen bevat:

- De definitie van afzondering en separatie (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemd)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Proportionaliteit: minst ingrijpende maatregel/graduele aanpak/gefaseerde manier
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.
 - minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register

Indien een procedure vereist is dient ook rekening gehouden te worden met volgende richtlijnen:

- Afzondering en separatie zijn niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor afzondering en separatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Indien er afgezonderd of gesepareerd worden moeten jongeren en context hierover geïnformeerd worden. De infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren en voor hun context werd opgevraagd.

Vaststellingen

In 2016 waren er 8 afzonderingen van jongeren. Er gebeuren geen separaties.

Er is 1 afzonderingskamer aanwezig op de campus Eeklo.

Er is een uitgeschreven procedure / visietekst voor afzondering. Het gebruik is neergeschreven in het huishoudelijk reglement van de beveiligingskamer.

De procedure bevat niet alle vereiste elementen. Volgende elementen ontbreken in de procedure:

- Definitie van afzondering (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemd)
- Eindverantwoordelijkheid voor VBM binnen de begeleidende equipe
- Wie mag uitvoeren?

Er is geen infobrochure rond afzondering voor jongeren.

Er is geen infobrochure rond afzondering voor de context.

4.4.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Indien er afzonderingen of separaties gebeuren dan werd nagegaan of ze in het register worden genoteerd: De registers van een steekproef van jongeren in afzondering en separatie van het voorbije jaar werden gecontroleerd. Er werd nagegaan of de registraties minstens volgende gegevens bevat:

- identificatie jongere
- datum

- beginuur
- einduur
- reden van afzondering of separatie
- bewijs van afstemming of overleg (procedure voor afzondering)

Er werd gekeken naar de reden voor afzondering of separatie, de duur van de afzondering of separatie, de eventuele extra maatregelen en naar de notities over toezicht tijdens de afzondering of separatie.

Vaststellingen

Er wordt een register bijgehouden over afzonderingen.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	6
Aantal registratieformulieren met alle gegevens	6
Aantal registratieformulieren met ontbrekende gegevens	0
Aantal zonder identificatie jongere	0
Aantal zonder datum	0
Aantal zonder beginuur	0
Aantal zonder einduur	0
Aantal zonder reden van afzondering	0
Aantal zonder bewijs van afstemming/overleg	0

Er werd gekeken naar de redenen die genoteerd werden in de gecontroleerde registraties.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	6
Aantal zonder reden van afzondering	0
Aantal met als reden gevaar voor de jongere of gevaar voor anderen (fysieke agressie, ernstig suïcidaal)	6
Aantal met een andere reden dan gevaar voor de jongere of gevaar voor anderen	0
Aantal met als reden: op eigen vraag	0
Aantal met als reden: overlast	0
Aantal met als reden: sanctie	0
Aantal met als reden: procedure	0
Aantal met andere reden:	0

Er werd gekeken naar de duur

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	6
Aantal korter dan 1u	4
Aantal 1 - 6u	2
Aantal 6- 12u	0
Aantal 12-24u	0
Aantal langer dan 24u	0

Er werd gekeken naar eventuele extra maatregelen.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren in afzondering	6
Aantal met fixatie	0
Aantal met crisismedicatie	0

Er werd gekeken naar de notities over toezicht op de jongeren die langer dan een half uur in afzondering waren.

Aantal gecontroleerde registraties van jongeren langer dan een half uur in afzondering	4
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 30 minuten notities over toezicht in dossier staan	4
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 60 minuten notities over toezicht in dossier staan	0
Aantal periodes langer dan 60 min zonder toezicht in dossier	0
Opsomming van de duur van de periodes zonder toezicht:	-
Aantal afzonderingen met notities over persoonlijk contact van de verantwoordelijke met jongere in afzondering	4
Aantal gecontroleerde afzonderingsregistraties van langer dan een uur	2
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 60 minuten notities over persoonlijk contact in dossier staan	2
Aantal afzonderingen waarbij minstens om de 120 minuten notities over persoonlijk contact in dossier staan	
Aantal periodes langer dan 120 min zonder notities in dossier over persoonlijk contact	0
Opsomming van de duur van de periodes zonder binnen gaan:	-
Aantal afzonderingen langer dan 24u	0

Er wordt geen register bijgehouden over separaties. Dit is ook niet vereist omdat er in de voorziening niet gewerkt wordt met separaties.

4.4.3 Infrastructuur van de afzonderingskamer

Werkwijze

Alle ruimtes die gebruikt worden voor afzondering en separatie werden gecontroleerd. Indien jongerenkamers ook gebruikt worden voor afzondering en separatie dienen ze ook te voldoen aan onderstaande veiligheidsrichtlijnen.

Volgende aspecten van de infrastructuur werden gecontroleerd:

- veiligheid inzake automutilatie / verhanging,
- rookdetectie,
- een beloproepsysteem dat steeds bereikbaar is (ook voor gefixeerde jongeren indien fixatie wordt toegepast),
- de mogelijkheid tot visueel toezicht,
- een (aan de doelgroep aangepaste) klok,
- voldoende privacy,
- daglicht.

Vaststellingen

Er is een afzonderingsruimte aanwezig.

Aantal gecontroleerde afzonderingsruimtes	1
Aantal in orde qua veiligheid inzake automutilatie / verhanging	1
Aantal in orde qua rookdetectie	0
Aantal in orde qua bereikbaar beloproepsysteem	0

Aantal in orde qua visueel toezicht	1
Aantal in orde qua aangepaste tijdsaanduiding	1
Aantal in orde qua privacy	1
Aantal in orde qua daglicht	1

De beveiligingskamer is een prikkelarme ruimte voorzien van een bed, een matras en deken. In de ruimte is een versterkt en beschermd raam voorzien teneinde ten allen tijde het toezicht in de totale kamer te kunnen verzekeren.

4.5 FIXATIE

4.5.1 **Beleid en Procedures**

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of en zo ja welke fixaties worden toegepast in de voorziening: mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie.

Indien de voorziening fixeert werden de cijfers van 2016 m.b.t. fixatie opgevraagd.

Indien de voorziening fixeert werd de procedure/visietekst voor fixatie opgevraagd tijdens de inspectie (indien geen fixaties gebruikt worden in de voorziening, is uiteraard geen procedure vereist).

Er werd nagegaan of deze procedure / visietekst alle vereiste elementen bevat:

- De definitie van fixatie (mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie: indien toegepast)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register
- Indien medicamenteuze fixatie wordt toegepast: hoe gebeurt het (omschrijving geven)
 - Wordt de medicatie veilig bewaard
 - Registreert men als dit wordt toegediend
 - Gebeurt er regelmatig een evaluatie?
 - Wordt instemming van de jongere gevraagd (of bij toediening of bij opmaak van handelings- of signaleringsplan)

Er werd nagegaan of de procedure conform de richtlijnen is:

- De combinatie van mechanische fixatie en afzondering is niet toegelaten.
- Mechanische fixatie is niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor fixatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Vaststellingen

In de bevraging geeft men aan:

- geen mechanische fixatie toe te passen

- geen medicamenteuze fixatie toe te passen.
- fysieke interventie toe te passen enkel voor overbrenging naar de beveiligingskamer.

4.5.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd gevraagd welk fixatiemateriaal ter beschikking is (ongeacht of er ja dan neen gefixeerd wordt). Dit materiaal werd bekeken tijdens de inspectie.

Er werden een aantal dossiers van jongeren die mechanisch gefixeerd werden gecontroleerd.

Er werd gekeken naar de leeftijd van de betreffende jongere (jonger of ouder dan 12 jaar), de duur van fixatie en het type fixatiemiddel.

Er werd gevraagd of fysieke interventies worden toegepast. Er werden een aantal dossiers van jongeren die fysisch worden gefixeerd, gecontroleerd

Vaststellingen

De afdeling beschikt niet over fixatiematerialen.

Bij elk gebruik van de beveiligingskamer wordt het gebruik van de interventietechnieken geëvalueerd. Dit is opgenomen als bijlage bij elk rapport (dat opgemaakt wordt bij kritisch incident waarbij de beveiligingskamer wordt gebruikt).

4.6 VERBETERBELEID

Registratiesystemen dienen als basis voor veiligheids- en kwaliteitsmonitoring.

Verder is het engagement van de verschillende bestuursniveaus belangrijk in de vermindering van het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen.

4.6.1 Verzamelen van informatie

4.6.1.1 Preventief klimaat

Werkwijze

Er werd gevraagd over welke onderwerpen de voorbije 5 jaar evaluaties gebeurden:

- Leefregels van de afdelingen (we verwachten hier een globale evaluatie van alle leefregels)
- Ervaringen van jongeren, context en medewerkers
- Registraties van afzonderingen

De verslaggeving van deze evaluaties werd opgevraagd. Er werd nagekeken of de voorzieningen aan de slag zijn gegaan met deze evaluaties.

Vaststellingen

Er kon aangetoond worden dat de leefregels (de voorbije 5 jaar) geëvalueerd werden door:

- Medewerkers

Er kon niet aangetoond worden dat de leefregels (de voorbije 5 jaar) geëvalueerd werden door:

- Jongeren
- Context

In 2016 was er in de leefgroep De Pion een constructief verbale groep aanwezig en werd aan de jongeren gevraagd om de brochure na te kijken. Momenteel wordt gewerkt aan een herwerking van de brochure.

Tijdens de bewonersvergadering komen ook wel eens zaken naar boven die zorgen voor een aanpassing van de leefregels.

Op het team komen leefregels wel eens ter sprake. In 2015 gebeurde de laatste maal een volledige lezing van de brochure.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een medewerkerstevredenheidsmeting op deze afdeling. Om de 3 jaar worden tevredenheidsmetingen gedaan bij het personeel. De laatste meting had dit jaar plaats.

Er gebeurde de voorbije 5 jaar een jongerentevredenheidsmeting op deze afdeling. Op het einde van elke begeleiding vraagt men de jongere om een online vragenlijst in te vullen. De resultaten worden jaarlijks meegenomen voor de opmaak van het beleidsplan.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een tevredenheidsmeting bij de context op deze afdeling. Op het einde van de begeleiding wordt ook naar de teverdenheid van de context getoetst. Ook deze resultaten worden verwerkt en meegenomen voor de opmaak van het beleidsplan.

4.6.1.2 Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of agressie-incidenten worden geregistreerd. De cijfergegevens van de registraties hiervan werden opgevraagd.

Indien de voorziening afzondert, separeert of fixeert dan worden de cijfergegevens van de registraties opgevraagd.

Vaststellingen

Agressie-incidenten worden in de afdeling niet geregistreerd. Er zijn geen cijfers over agressie-incidenten beschikbaar op afdelingsniveau. De agressie-incidenten worden opgenomen per afgerond dossier. Interventies van de politie ingevolge agressie-incidenten worden niet geregistreerd.

Er zijn geen cijfers over afzonderingen beschikbaar op afdelingsniveau.

4.6.2 Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd verslaggeving opgevraagd over de bespreking van de beschikbare analyserapporten op de verschillende beleidsniveaus (afdeling, directie, Raad van Bestuur):

- Cijfers rond agressie-incidenten
- Cijfers over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten
- Cijfers rond afzondering/separatie
- Cijfers over fixaties (inclusief fysieke interventie)

Vaststellingen

Er kon niet aangetoond worden dat er in 2016 een analyserapport werd gemaakt over agressie-incidenten.

Er kon niet aangetoond worden dat er in 2016 een analyserapport werd gemaakt over vrijheidsbeperkende maatregelen.

De voorziening kan niet aantonen dat cijfers over agressie-incidenten, over politie-interventies ingevolge agressie-incidenten en over afzonderingen besproken worden op de verschillende beleidsniveaus.

5 CONCLUSIE

5.1 STERKE PUNTEN

Preventief beleid

- Er zijn ruime mogelijkheden voor contact met de buitenwereld.
- Jongeren en context worden sterk betrokken bij de hulpverlening.
- Er gebeurt systematische debriefing met jongeren, medewerkers, mede-jongeren.
- Er gebeuren regelmatig tevredenheidsmetingen bij jongeren.
- Er gebeuren regelmatig tevredenheidsmetingen bij de context.

Fixatiebeleid

- Er wordt een beleid gevoerd waar geen mechanische fixatie wordt toegepast.

5.2 VERBETERMOGELIJKHEDEN

De voorziening of instelling dient onderstaande aspecten van het beleid inzake vrijheidsbeperkende maatregelen op te nemen in het verbeterbeleid.

Preventief beleid

- Systematisch gebruik maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen voor alle jongeren op de campus.
- Voldoende extra hulp mogelijk bij noodgevallen 's nachts (niet binnen 15 min).
- Het uitschrijven van procedures over alle controles die gebeuren op de afdelingen. Dit gebeurt niet voor kamercontrole (campus Drogen).

Afzonderings- en separatiebeleid

- De procedure afzondering separatie opmaken (campus Drogen) en vervolledigen (campus Eeklo).
- Procedure afzondering / separatie aanpassen aan de richtlijnen (geen afzondering en separatie onder 12 jaar -> campus Drogen).
- Meer geschreven informatie voorzien voor jongeren en context over beleid van afzondering.
- De infrastructuur van afzonderingskamers aanpassen (beloeproepsysteem en brandveiligheid).

Verbeterbeleid

- Relevante cijfers verzamelen, zodat een inhoudelijke analyse mogelijk wordt. Daarbij is het aangewezen om de cijfergegevens over vrijheidsbeperkende maatregelen jaarlijks te bespreken en deze te bespreken op de drie beleidsniveaus, afdeling, directiecomité en Raad van Bestuur.
- Jaarlijkse evaluatie van leefregels door alle betrokkenen medewerkers / jongeren / context.
- Een globaal rapport waar cijfergegevens op een geaggregeerd niveau zijn opgemaakt en kunnen besproken worden ontbreekt (cijfers, schommelingen, afwijkingen, trends, oorzaken...).